

Kuntien valtionosuudet ja rahoitus 2024

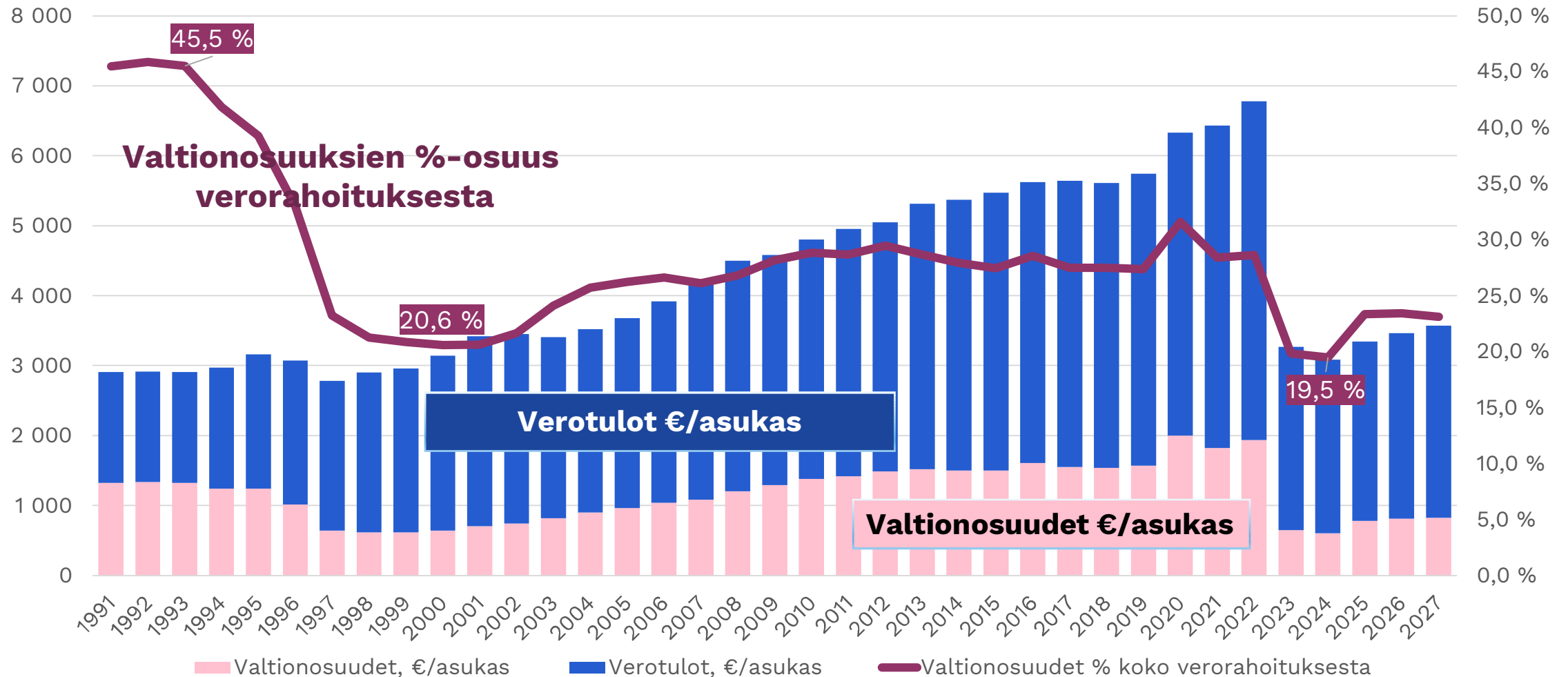
HE 42/2023 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 21 ja 47 §:n muuttamisesta

Eduskunnan hallintovaliokunta 15.11.2023

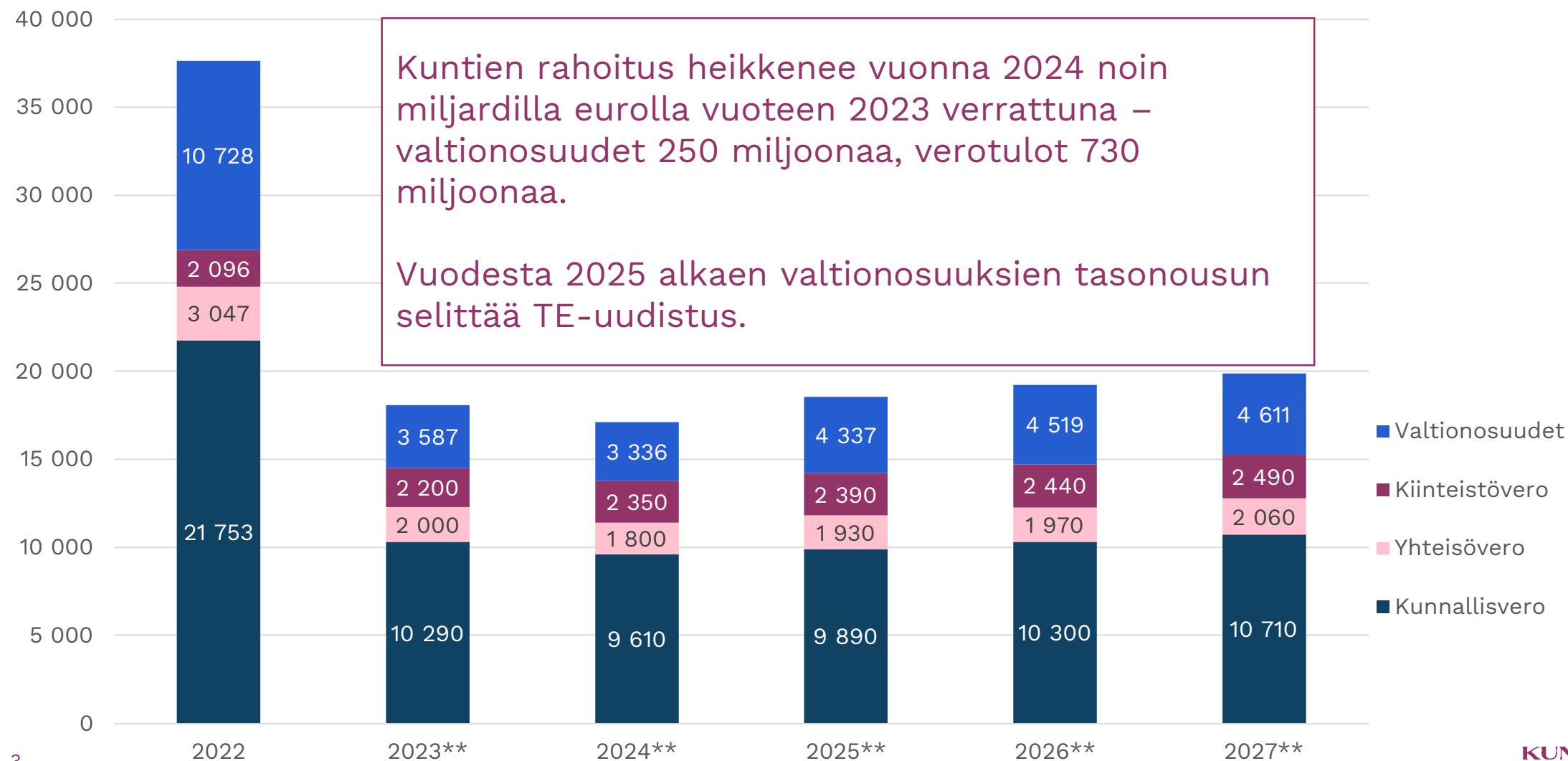
Erityisasiantuntija Olli Riikonen

Valtion rahoitusosuus peruspalveluihin putosi historiallisen alhaiselle tasolle

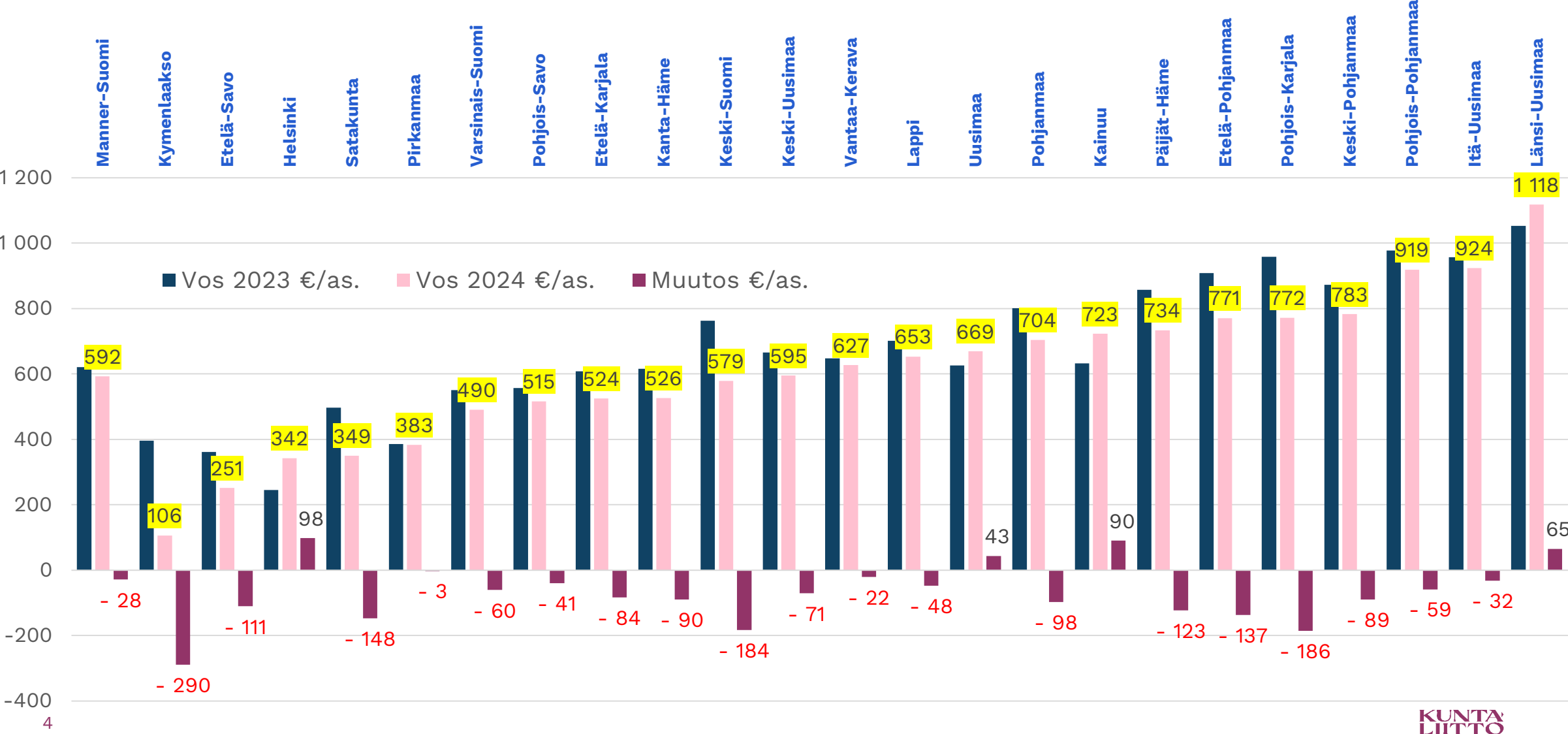

Kuntien verotulot ja valtionosuudet 2022-27

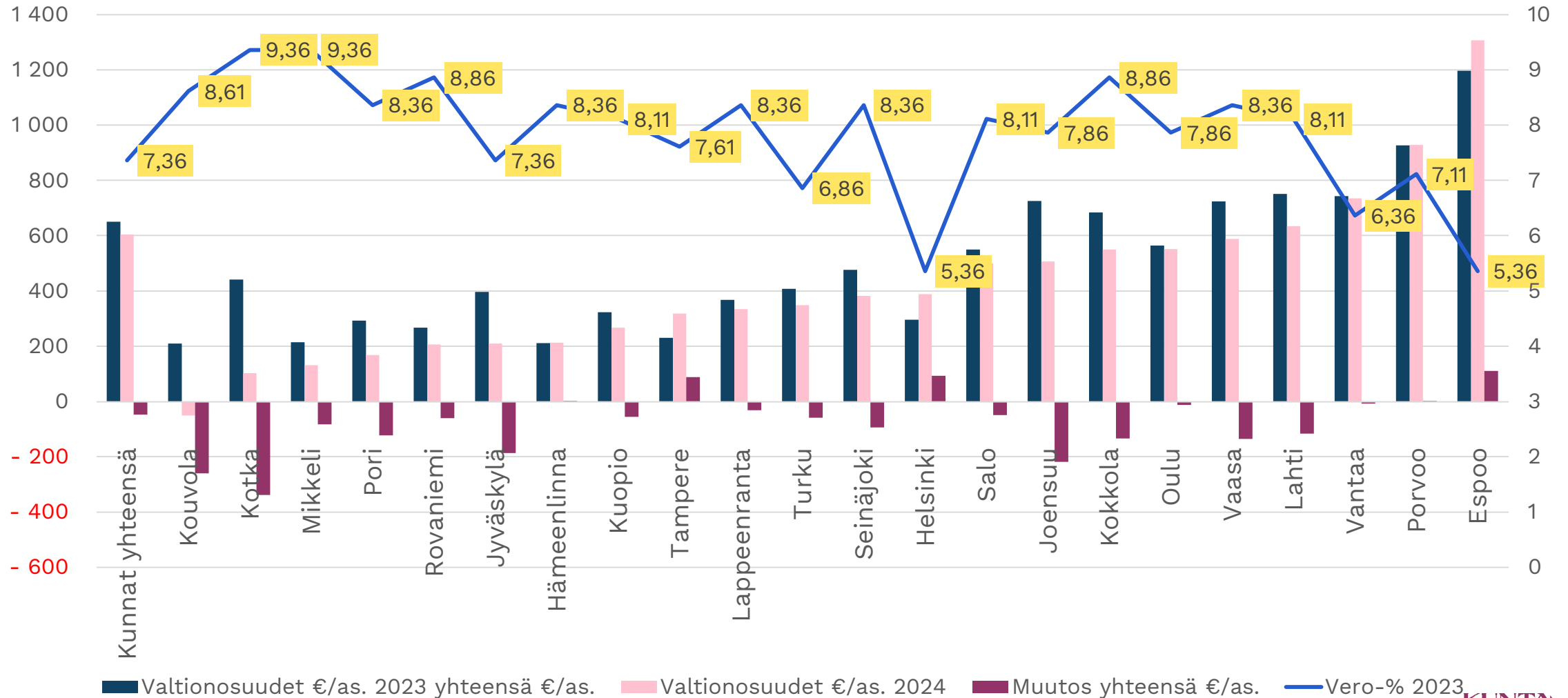
Luvut milj.€. Lähde: Kuntaliiton veroennuste 10/2023 ja VM:n valtionosuuslaskelmat

Kuntien peruspalvelujen valtionosuudet €/asukas (ilman OKM:n valtionosuutta)
2023 ja 2024 – kasvua Kainuussa, Länsi-Uudellamaalla ja Helsingissä
Kunnat maakunnittain / hyvinvointialueittain vuoden 2024 valtionosuuksien €/as. mukaisessa suuruusjärjestyksessä

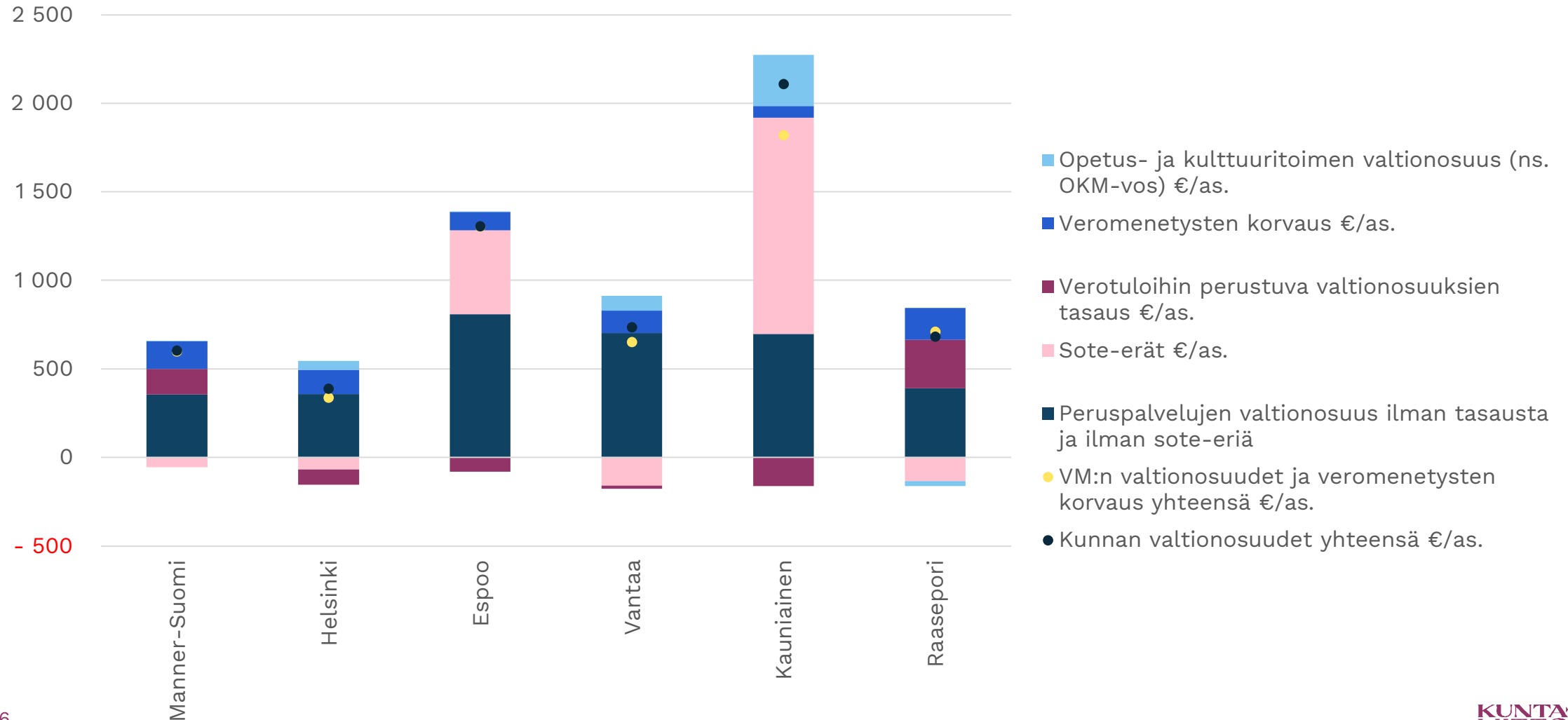

21 suurimman kaupungin valtionosuudet 2023-24 ja muutos sekä veroprosentit

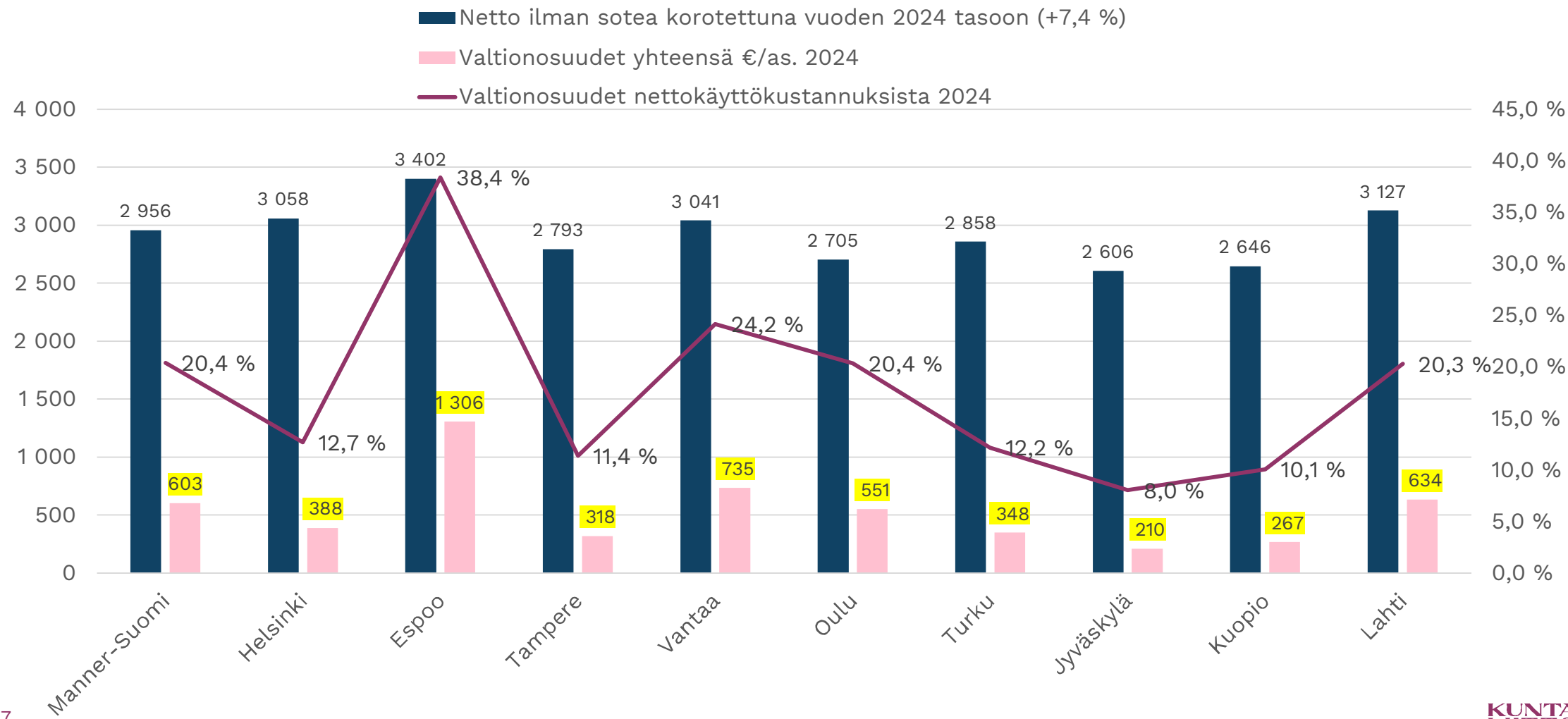

Sote-erillä suuri vaikutus valtionosuuksiin

Vertailussa pääkaupunkiseudun kaupungit ja Raasepori (v. 2024 luvut)

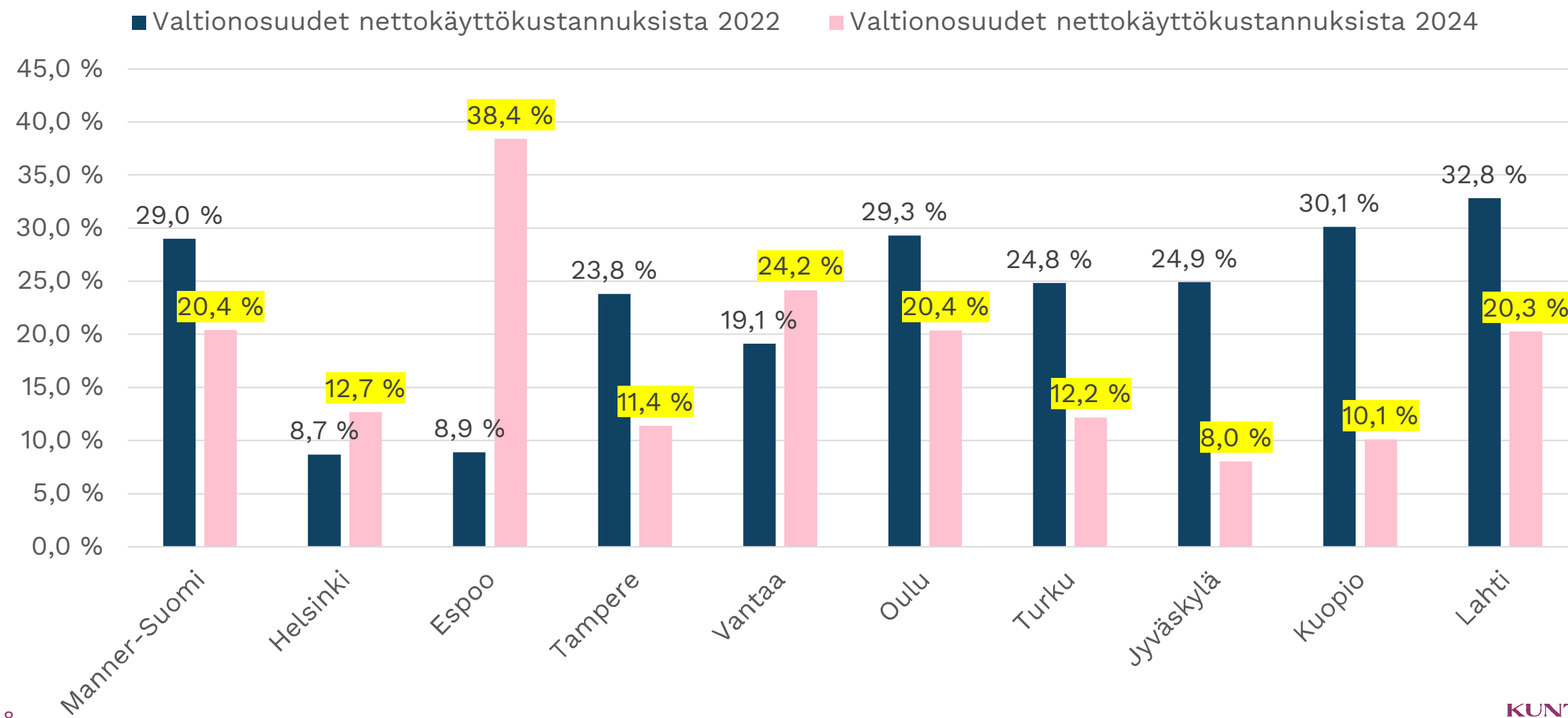

Nettokäyttökustannukset ja valtionosuudet €/as. 2024 yli 100.000 asukkaan kaupungeissa ja valtionosuuden painoarvo

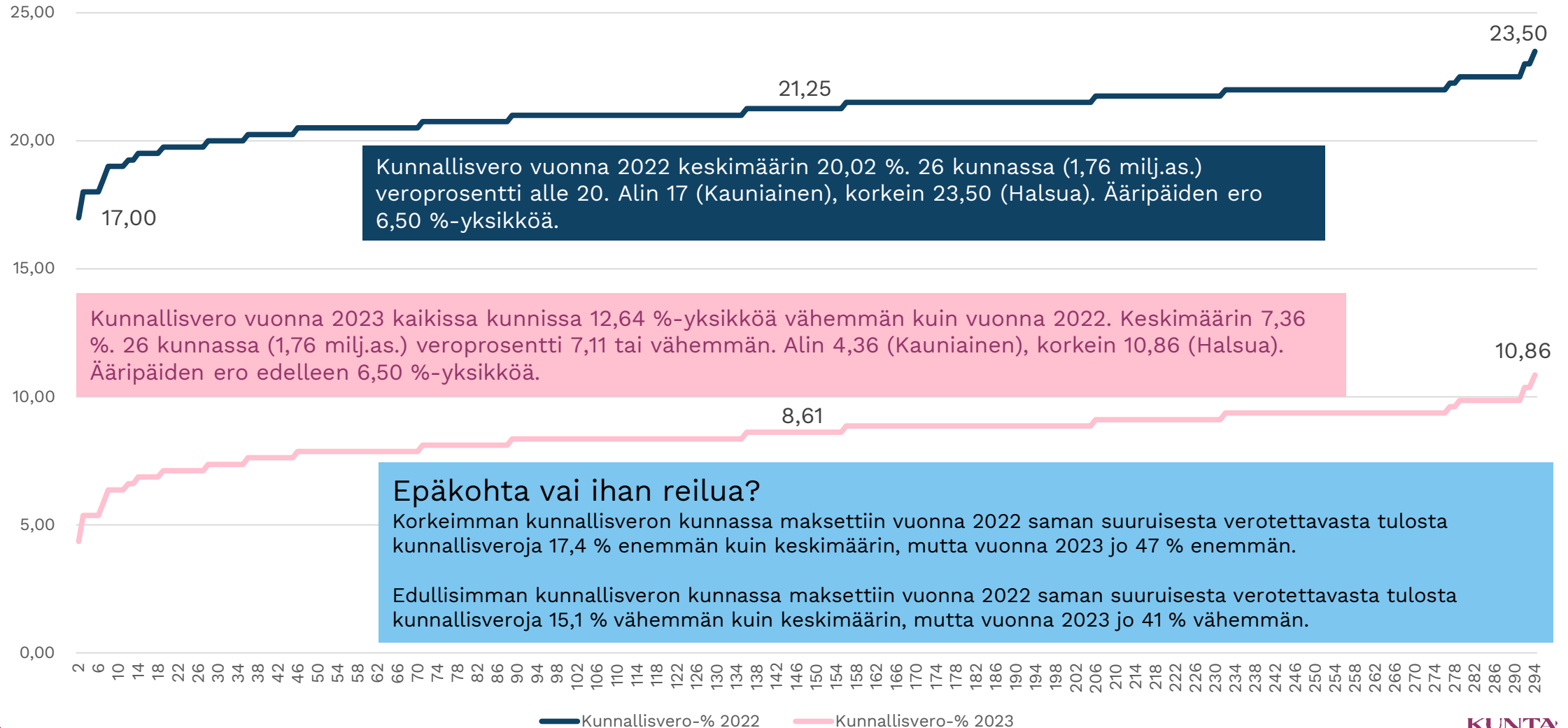

Valtionosuuksien painoarvo suhteessa nettokäyttökustannuksiin 2022 ja 2024 eli ennen ja jälkeen sotien

– suuria muutoksia myös yli 100.000 asukkaan kaupungeissa

Kunnallisvero keveni, haitari repesi

Kuntien rahoituksesta tuli julkisen talouden jakojäännös

Kiinteistövero jäi jäljelle. Kaikista muista verorahoituksen muodoista leikattiin kaavamaisesti valtion päättämällä tavalla. Leikkaamista ohjasi hyvinvointialueiden rahoitustarve.

Jakojäännös muotoutui kolmen sote-uudistuksessa sovelletun periaatteen seurauksena

- 1) Valtio **ei** osallistu kunnilta hyvinvointialueille siirtyvien palveluiden rahoittamiseen, vaan kunnista siirretään yhtä paljon tuloja kuin siirtyy kustannuksiakin
- 2) Yhdenkään kunnan taloudellinen asema **ei** saa sote-uudistuksen seurauksena muuttua merkittävästi (max +/-60 €/as.) uudistusta edeltävästä tilanteesta
 - Kunnan tasapainotila määräävä 31.12.2022 (vuosikate-poistot=tasapainotila) eli kunnan tasapainotila määrittää valtionosuuden sote-erien suuruuden (muutosrajoitin + järjestelmämuutoksen tasaus)
- 3) Yhdenkään veronmaksajan asema **ei** saa uudistuksessa muuttua
 - siksi ei tullut maakuntaveroa
 - siksi kunnallisveroa leikattiin samalla %-yksikkömäärällä, vaikka sama euromäärä olisi voitu leikata kunnallisverosta tasaisemminkin
 - siksi kunnat eivät saaneet puuttua tämän vuoden kunnallisveroon
 - kunnallisveron erot jäivät voimaan ja samat veronmaksajat maksavat sotea kalliimpaa hintaa kunnallisveron kautta hv-alueaikana kuin kunta-soten aikanakin – uudistuksen vaiettu epäkohta

Seurauksia

- Kuntien absoluuttiset kunnallisveroerot säilyivät ennallaan
- Sote-erät voivat jyrätä vaikutuksillaan alleen kaikki muut valtionosuuksien laskentatekijät
- Valtionosuuksien peruslogiikka muuttui ratkaisevasti
 - **Aiemmin** suuret valtionosuudet (absoluuttisesti ja suhteellisesti) selittyivät raskaalla huoltosuhteella (iäkäs väestö, suuri sairastavuus) ja muilla kustannuksia korottavilla olosuhdetekijöillä (syrjäisyys, saaristoisuus, vieraskielisyys jne.) sekä väestön alhaisella tulotasolla, yleensä **suuret valtionosuudet ja kireä kunnallisverotus linkittyivät yhteen**
 - **Nyt** valtionosuudet määräytyvät toki edelleen ikärakenteen ja olosuhdetekijöiden perusteella (nyt ikärakenteen mukainen huoltosuhde raskaimmillaan kunnissa, joissa on paljon 0-15-vuotiaita lapsia), mutta **valtionosuuksilla kompensoidaan myös erittäin voimakkaasti kunnallisveroleikkauksella menetettyjä verotuottoja sote-uudistuksessa annetun ”veronmaksajalupauksen” pitämiseksi** -> suuret positiiviset sote-erät korkean verotulotason kunnille
 - **Valtionosuusriippuvaisia ovatkin nyt kunnat, jotka sote-kunnan aikaan pärjäsivät pienillä valtionosuuksilla** ja vastaavasti osa suuren osan palveluistaan sote-aikana valtionosuuksilla rahoittaneet kunnat joutuvat nyt rahoittamaan sivistyspalvelunsa kokonaan tai lähes kokonaan ilman valtion rahoitusosuutta.

Yhteystiedot

Olli Riikonen

Erityisasiantuntija (kuntatalous / valtionosuudet)

Elinvoima ja talous -yksikkö

Puh. 050 477 5619

olli.riikonen@kuntaliitto.fi

www.kuntaliitto.fi